

Developing Attitude Scale towards Turkish Language and Literature Course for High School Students

Ali ARSLAN¹, Gül Sevinç ŞİMŞEK²

Received: 17 May 2018, Accepted: 04 June 2018

ABSTRACT

It was aimed to develop an attitude scale towards Turkish Language and Literature course for high school students in this study. Trial form consisted of 28 items with 5-point Likert-type written by researchers. Pilot study of scale was conducted on 171 high school students in 2017-18 academic year. Explanatory factor analysis was applied to explore construct validity of scale. Final form of scale was 14 items with one dimension. The factor loadings of these items in scale varied between 0,61 and 0,85. Eigen-value of this factor was 8,87 and it explained % 63,40 of total variance. Cronbach alpha (α) internal consistency of items was 0,96.

Keywords: Attitude Scale, Turkish Language and Literature Course, High School Students.

EXTENDED ABSTRACT

Purpose and Significance

Turkish Language and Literature course is one of the lessons taught at the high level. This course aims to teach Turkish reading, writing, speaking and listening skills. Also, it aims to gain national, moral, cultural and universal values to students through reading and criticizing various works belonging to Turkish Literature. One of the important factors affecting the learning outcomes of the students is the affective entry behavior of the students at the beginning of the teaching period. Attitudes also have an important place in affective entry behaviors. The determination of students' attitudes towards Turkish language and literature course also guides the change of attitudes of students with negative attitudes in a positive way. The aim of this study is to develop the attitude scale towards the Turkish Language and Literature course for high school students.

Method

The trial form was composed of 28 attitude item, 20 positive and 8 negative, written by the researchers. Each statement on the scale is organized as a 5-point Likert type that includes the options 'I strongly agree', 'I agree', 'I am undecided', 'I do not agree' and 'I strongly disagree'. Pilot study of the scale was conducted on 171 high school students in the Fall semester of the 2017-2018 academic year. An exploratory factor analysis was conducted to reveal the construct validity of the scale. The Cronbach Alpha (α) internal consistency coefficient, one of the reliability measures, was calculated to determine whether the scale yielded reliable results.

Results

The Kaiser- Meyer-Olkin (KMO) and Bartlett sphericity test values can be examined to determine if the data are appropriate for the explanatory factor analysis. In this study, the values of KMO of the data were found to be 0.949 and the Bartlett test value ($\chi^2 = 3694,293$; $p < 0,05$) was significant. Accordingly, it can be said that data are perfectly suited for factor analysis. Factor analysis revealed that the scale had a one-factor. Communalities of items in scale varied between 0,61 and 0,85 and the factor loadings varied between 0,72 and 0,89. Corrected item-total correlations were also calculated to determine the discrimination of scale items. The item total correlations of the

¹ Assoc. Prof. Dr., Bulent Ecevit University, Faculty of Education, aliarslan.beun@gmail.com

² Master Student, Bulent Ecevit University, gsevincsimsek@gmail.com

scale items also varied between 0,69 and 0,86. This range of values also means that the discrimination of scale items is high. At this scale, the factor accounted for 63,40% of the total variance. The Cronbach Alpha internal consistency coefficient of 14 items was calculated as 0,96.

Discussion and Conclusions

At the end of this study, attitude scale towards Turkish Language and Literature course of high school students, a one dimensional scale consisting of 14 items was obtained. When the corrected item-total correlations of the scale items are examined, it can be said that each item has a very high discrimination value. This shows that the scales can distinguish students who have positive and negative attitudes towards Turkish Language and Literature course. The Cronbach Alpha (α) internal consistency coefficient of scale was found to be quite high. It accurately measures the students' attitudes towards Turkish Language and Literature course. The scale can be used by teachers of Turkish Language and Literature course to determine the attitudes of the high school students towards their lessons. The scale can also be used by researchers both in descriptive and experimental studies.

Ortaöğretim Öğrencileri için Türk Dili ve Edebiyatı Dersine Yönelik Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi

Ali ARSLAN¹, Gül Sevinç ŞİMŞEK²

Başvuru Tarihi: 17 Mayıs 2018, **Kabul Tarihi:** 04 Haziran 2018

ÖZET

Bu çalışmada ortaöğretim öğrencileri için Türk Dili ve Edebiyatı dersine yönelik tutum ölçeği geliştirmek amaçlanmıştır. Deneme formu beşli likert tipi 28 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin pilot çalışması 2017-18 öğretim yılı güz döneminde 171 ortaöğretim öğrencisi üzerinde yürütülmüştür. Ölçeğin yapı geçerliliğini ortaya koyabilmek amacıyla açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda ölçeğin 14 maddeden oluşan tek faktörlü bir yapıya sahip olduğu görülmüştür. Bu faktörde yer alan maddelerin faktör yükleri 0,61 ile 0,85 arasında değişmektedir. Öz değeri 8,87 olan bu faktör toplam varyansın % 63,40'ını açıklamaktadır. Ölçek maddelerinin Cronbach Alpha (α) iç tutarlılık katsayısı 0,96 olarak bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Tutum Ölçeği, Türk Dili ve Edebiyatı Dersi, Ortaöğretim Öğrencileri.

1. Giriş

Toplumların gelişmesi eğitimin niteliği ile yakından ilişkilidir. Bir toplumda eğitim ne kadar nitelikli olarak yürütülürse o eğitim sürecinden geçen bireyler de toplumun gelişmişliğine o düzeyde katkı sağlarlar. Türk milli eğitim sisteminin genel amaçları incelendiğinde eğitim sisteminin sadece yapıcı, yaratıcı ve üretken bireyleri yetiştirmeyi amaçlamadığı, aynı zamanda Türk Milleti'nin milli, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen bireyler yetiştirmeyi amaçladığı da görülmektedir (Resmi Gazete, 1973/14574). Türk Dili ve Edebiyatı dersi de orta öğretim basamağında okutulan derslerden bir tanesidir. Bu dersin öğretim programının özel amaçları incelendiğinde Türkçe'yi okuma, yazma, konuşma ve dinleme becerilerini kazandırmayı amaçladığı söylenebilir. Öğretim programı aynı zamanda Türk milli eğitim sisteminin genel hedeflerine de uygun olarak öğrencilere Türk edebiyatına ait çeşitli eserleri okuma ve inceleme yoluyla milli, manevi, ahlaki, kültürel ve evrensel değerleri de kazandırmayı amaçladığı söylenebilir (MEB, 2018).

Eğitim bireylere temel bilgileri kazandırmanın yanında, üst düzey düşünme becerilerini ve ilgi, tutum, değerler gibi duyuşsal özellikleri de kazandırma süreci olarak düşünüldüğünde edebiyatın, eğitimin bu amaçlarını gerçekleştirmede önemli ve somut araç olma özelliğine sahip olduğu söylenebilir (Karakuş, 2005). Okullarda Millî Eğitimin genel amaçları doğrultusunda, edebî metinler aracılığı ile milli ve manevi değerlerin yanında üst düzey bilişsel düşünme becerileri de kazandırılabilir.

Öğrencilerin öğrenme ürünlerini etkileyen önemli faktörlerden bir tanesi de öğrencilerin öğretim sürecinin başında sahip oldukları duyuşsal giriş davranışlarıdır. Duyuşsal giriş davranışları içerisinde de tutumlar önemli bir yer tutmaktadır (Bloom, 2012). Tutumlar, bireylerin çeşitli gruplar, fikirler veya objelere ilişkin onların lehinde veya aleyhinde sahip oldukları hisleri göstermenin yanında onları kabul ve reddetme eğilimlerini de gösterir (Gay & Airisian, 2000). Öğretim sürecinin başında öğrencilerin Türk dili ve edebiyatı dersine yönelik tutumlarının belirlenmesi, olumsuz tutuma sahip olan öğrencilerin tutumlarının da olumlu yönde değiştirilmesi öğrencilere bu ders kazandırmayı planlanan bilgi, beceri ve değerleri daha kısa sürede ve daha üst düzeyde kazanmalarını destekleyeceği söylenebilir.

İlgili literatür incelendiğinde bu çalışmaya en yakın çalışma olarak Veyis (2015) tarafından Türk edebiyatı dersine yönelik tutum ölçeği geliştirme çalışması olmuştur. Bu ölçek toplam 27 maddeden oluşmakta olup ilgi, önem, kaçınma ve bilgi faktörlerinden oluşmaktadır. Can (2016) tarafından da ortaöğretim öğrencilerinin Türk edebiyatı dersine katılıma yönelik tutum ölçeği geliştirme çalışması yapılmıştır. Çalışmanın sonunda 22 maddeden oluşan beş faktörlü bir ölçek ortaya çıkmıştır. Arslan (2012), üniversite öğrencilerinin Türk dili dersine yönelik tutumlarını belirlemeye dönük bir ölçek

¹ Doç. Dr. Bulent Ecevit Üniversitesi, Ereğli Eğitim Fakültesi, aliarslan.beun@gmail.com

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Bulent Ecevit Üniversitesi, gsevinsimsek@gmail.com

geliştirme çalışması yapmıştır. Çalışmanın sonunda 29 maddeden oluşan tek boyutlu bir ölçek ortaya çıkmıştır. Saracaloğlu, Karasakaloğlu ve Gencel (2009), Türkçe ve Türk dili ve edebiyatı dersi öğretmenlerinin bu derslere ilişkin tutumlarını ölçmeye dönük tutum ölçeği geliştirme çalışması gerçekleştirmişlerdir. Geliştirilen ölçek beş faktörlü bir yapıya sahip olduğu bulunmuştur.

Bu çalışmanın amacı orta öğretim öğrencileri için Türk Dili ve Edebiyatı dersine yönelik tutum ölçeği geliştirmektir. Bu ölçeğin Türk dili ve edebiyatı öğretmenleri tarafından öğrencilerin derslerine yönelik tutumlarını ölçebileceği ve akademisyenler tarafından da bilimsel çalışmalarda kullanılabileceği söylenebilir.

2. Yöntem

2.1. Model

Bu çalışma, ortaöğretim öğrencilerinin Türk Dili ve Edebiyatı dersine yönelik tutumlarını ortaya çıkarmaya yönelik bir tutum ölçeği geliştirme çalışmasıdır.

2.2. Çalışma Grubu

Ölçeğin pilot çalışması 2017-2018 eğitim öğretim yılı güz döneminde, Batı Karadeniz Bölümü'nde yer alan bir il merkezindeki bir orta öğretim kurumunun 9.-12. sınıflarında öğrenim gören toplam 171 öğrenci üzerinde yürütülmüştür. 150 katılımcı sayısı faktör analizi yapmaya uygun bir sayı olarak kabul edilebileceğinden bu çalışmanın verilerinin toplandığı katılımcı sayısının faktör analizi için yeterli olduğu söylenebilir (Comrey ve Lee, 1992).

2.3. İşlem Basamakları

1. Tutum ölçeğinin madde havuzunu oluşturabilmek amacıyla farklı dersler için geliştirilen tutum ölçekleri incelenmiştir. Deneme formu, araştırmacılar tarafından yazılan 20 olumlu ve 8 olumsuz olmak üzere toplam 28 tutum ifadesinden oluşturulmuştur. Bu maddeler içerik ve anlaşılabilirlik açısından iki Türk Dili ve Edebiyatı alan uzmanı, iki eğitim programları ve öğretim anabilim dalı öğretim üyesi tarafından incelenmiş ve gerekli görülen düzeltmeler yapılmıştır. Ölçekte yer alan her bir ifade, "kesinlikle katılıyorum", "katılıyorum", "kararsızım", "katılmıyorum" ve "kesinlikle katılmıyorum" seçeneklerini kapsayacak şekilde 5'li Likert tipi olarak düzenlenmiştir.
2. Deneme formu geçerlik ve güvenilirlik analizi yapabilmek amacıyla çalışma grubu olarak belirlenen 177 ortaöğretim öğrencisine uygulanmıştır.
3. Pilot çalışmaya katılan 177 öğrencinin formu araştırmacılar tarafından incelenmiş ve uygun şekilde cevaplandırılmayan 6 öğrencinin formu değerlendirmeye alınmamıştır. Böylece ölçeğin analizi 171 öğrenci cevapları üzerinden yapılmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

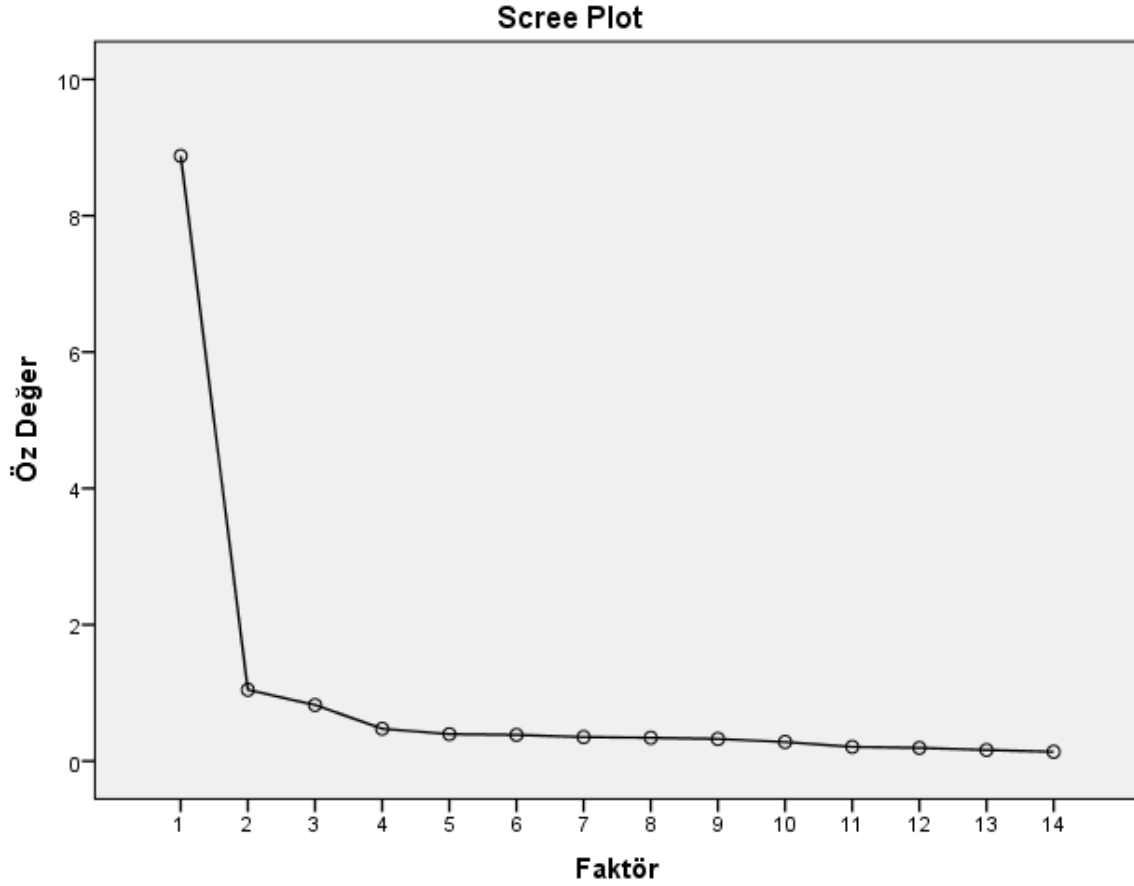
Ölçeğinin, yapı geçerliliğini ortaya koyabilmek amacıyla açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Maddeler seçilirken faktör yükleri, madde-toplam korelasyonları ve ortak varyansa katkısı düşük maddeler, birden fazla faktörde yüksek faktör yüküne sahip maddeler ve bir faktörde yalnız başına yüksek faktör yüküne sahip maddeler ölçekten çıkarılmıştır (Büyüköztürk, 2014). Ölçeğin güvenilir sonuçlar verip vermediğini belirleyebilmek amacıyla güvenilirlik belirleme yöntemlerinden olan Cronbach Alpha (α) iç tutarlılık katsayısı hesaplanmıştır (Tezbaşaran, 1997).

3. Bulgular

Ölçeğin faktör yapısını ortaya koyabilmek amacıyla açımlayıcı faktör analizine başvurulması planlanmıştır. Verilerin açımlayıcı faktör analizine uygun olup olmadığına karar verebilmek amacıyla Kaiser- Meyer- Olkin (KMO) ve Bartlett küresellik testi değerleri incelenebilir. Bu çalışmada, 28 maddelik deneme formu için hesaplanan KMO değerinin 0,949 ve Bartlett testi değerinin ($\chi^2=3694,293$; $p<0,05$)

anlamli olmasından hareketle deneme uygulaması neticesinde elde edilen verilerin faktör analizi için mükemmel düzeyde uygun olduğu söylenebilir (George ve Mallery, 2016).

Temel bileşenler faktör analizi neticesinde ölçeğin faktör yapısına karar verebilmede faktörlerin öz değerleri önemli olduğundan ölçeğin kaç faktörden oluştuğuna karar verebilmek için analiz neticesinde elde edilen özdeğer-faktör grafiği incelenebilir (Green, Salkind ve Akey, 2000). Verilerin analizi kısmında ifade edilen madde eksiltme yöntemlerine başvurularak ölçekte yer alan 14 madde elenmiş ve geriye toplam 14 maddeden oluşan bir ölçek kalmıştır. Aşağıdaki nihai ölçeğe ilişkin öz-değer faktör grafiği sunulmuştur.

Şekil 1. Öz Değer-Faktör Grafiği

Özdeğer-faktör grafiği incelendiğinde öz değeri 1,00'in üzerinde olan iki faktörün bulunduğu görülmektedir. Birinci faktörün öz değerinin 8,87; ikinci faktörün ise 1,04 olduğu görülmektedir. Birinci faktörün öz değerinin ikinci faktörün öz değerinin üç katından daha fazla olmasından ve ikinci faktörde yer alan maddelerin aynı zamanda birinci faktörde daha yüksek bir faktör yüküne sahip olmasından hareketle ölçeğin 14 maddeden oluşup tek faktörlü bir yapıya sahip olduğuna karar verilmiştir (Büyüköztürk, 2014).

Tablo 1
Ölçek Maddeleri ve Madde Analizi Değerleri

Madde	Ortak Varyansa Katkı	Faktör Yüklü	Mad.-Top. Kor.	Öz Değer	Açıklanan Varyans	α
1. Türk Dili ve Edebiyatı dersini severim	0,84	0,83	0,79			
2. Türk Dili ve Edebiyatı dersi konularına çalışmaktan hoşlanırım.	0,85	0,75	0,71			
4. Türk Dili ve Edebiyatı dersi ile ilgili araştırma yapmaktan zevk alırım.	0,74	0,73	0,69			
9. Türk Dili ve Edebiyatı dersi gerekli bir derstir.	0,62	0,77	0,73			
11. Türk Dili ve Edebiyatı dersi ana dil bilincini kazanmamda önemli bir işleve sahiptir.	0,66	0,72	0,68			
12. Türk Dili ve Edebiyatı dersi okuduğumu daha iyi anlama becerimi geliştirir.	0,70	0,82	0,79			
14. Türk Dili ve Edebiyatı dersi dinlediğimi daha iyi anlama becerimi geliştirir.	0,73	0,79	0,76	8,87	63,40	0,96
16. Türk Dili ve Edebiyatı dersinin okuma alışkanlığı kazandırdığını düşünürüm.	0,66	0,81	0,77			
18. Türk Dili ve Edebiyatı dersi kendimi toplum içinde daha iyi ifade edebilmemi sağlar.	0,79	0,89	0,86			
19. Türk Dili ve Edebiyatı dersi yeni düşünceler üretebilme yeteneğimi geliştirir.	0,65	0,81	0,77			
22. Türk Dili ve Edebiyatı dersi yazılı anlatımda dili etkili kullanmamı sağlar.	0,69	0,82	0,79			
24. Türk Dili ve Edebiyatı sözlü anlatımda dili etkili kullanmamı sağlar.	0,73	0,83	0,80			
26. Türk Dili ve Edebiyatı dersi estetik bakış açısı kazandırır.	0,61	0,77	0,73			
28. Türk Dili ve Edebiyatı dersi eleştirel bakış açısı kazandırır.	0,66	0,81	0,77			

Tablo 1 incelendiğinde ölçeğin tek faktörde toplanan 14 maddeden oluştuğu görülmektedir. Nihai ölçeğin KMO değerinin 0,944 ve Barlett testi değerinin ($\chi^2=1994,447$; $p<0,05$) de anlamlı olduğu bulunmuştur.

Ölçeğin faktör analizi neticesinde ölçek maddelerinin ortak varyansa katkılarının 0,61 ile 0,85 arasında, faktör yüklerinin ise 0,72 ile 0,89 arasında değiştiği söylenebilir. Ölçek maddelerinin ayırt ediciliğini belirleyebilmek amacıyla düzeltilmiş madde- toplam korelasyonları da hesaplanmıştır. Ölçek maddelerinin madde toplam korelasyonlarının da 0,69 ile 0,86 arasında değiştiği görülmektedir. Bu değer aralığı da ölçek maddelerinin ayırt ediciliğinin yüksek olduğu anlamına gelmektedir. Tek faktörlü ölçeklerde o faktörün toplam varyansın % 30'unu açıklaması yeterli görülmektedir (Büyüköztürk, 2014). Bu ölçekte de faktör toplam varyansın % 63,40'ını açıklamaktadır.

Ölçeğin güvenilirlik hesaplamaları için Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısına bakılmıştır. 14 maddeye vermiş oldukları cevapların Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı 0,96 olarak hesaplanmıştır. Buna göre ölçeğin mükemmel düzeyde güvenilir bir sonuç verdiği söylenebilir (George and Mallery, 2016).

4. Sonuç ve Öneriler

Öğretim programlarında öğrencilere kazandırılmak üzere belirlenen bazı kazanımlar duyuşsal kazanımlardır. Duyuşsal özelliklerden bir tanesi de tutumlardır. Orta öğretim öğrencilerinin Türk dili ve

Edebiyatı dersine yönelik tutum ölçeği geliştirebilmek amacıyla yürütülen bu çalışmanın neticesinde 14 maddeden oluşan tek boyutlu bir ölçek elde edilmiştir.

Ölçme işleminde bulunması gereken ve aranan iki temel özellik geçerlilik ve güvenilirliktir. Ölçme aracının iç geçerliliğini gösteren özelliklerden birisi madde ayırtedicilik indeksidir. Bu çalışmada ölçek maddelerinin ölçülen özelliğe sahip olanlarla o özelliğe sahip olmayanları ayırt edip ayırt etmediğini ortaya koyabilmek amacıyla madde toplam korelasyonu değerlerine bakılmıştır (Baykul, 2010). Ölçek maddelerinin madde-toplam korelasyonu değerleri incelendiğinde her bir maddenin oldukça yüksek bir ayırtedicilik değerine sahip olduğu söylenebilir. Bu da ölçek maddelerinin Türk Dili ve Edebiyatı dersine yönelik olumlu ve olumsuz tutuma sahip olan öğrencileri ayırttedildiğini göstermektedir.

Ölçme işleminin doğru sonuçlar verip vermediğinin gösteren özellik güvenilirliktir. Ölçeğin güvenilirlik özelliğine sahip olup olmadığını ortaya koyabilmek amacıyla hesaplanan Cronbach Alpha (α) iç tutarlılık katsayısı ise oldukça yüksek olarak bulunmuştur. Buna göre ölçeğin öğrencilerin Türk Dili ve Edebiyatı dersine yönelik tutumlarının oldukça doğru bir şekilde ortaya çıkardığı söylenebilir.

Ölçek Türk Dili ve Edebiyatı dersi öğretmenleri tarafından ortaöğretim öğrencilerinin derse yönelik tutumlarını belirleyebilmek amacıyla kullanılabilir. Ölçek aynı zamanda araştırmacılar tarafından hem betimsel çalışmalarda, hem de deneysel çalışmalarda kullanılabilir.

Bu çalışmada yalnızca açıklayıcı faktör analizi yapılmıştır. Ölçek, farklı bir çalışma grubuna uygulanarak doğrulayıcı faktör analizi de yapılabilir. Böylece ölçek maddelerinin ve dolayısıyla da ölçeğin farklı bir örneklem grubunda da benzer sonuçlar verip vermediği de ortaya çıkarılabilir.

Kaynaklar

- Arslan, A. (2012). Yükseköğretimde Türk dili dersine karşı tutum ölçeği geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 1(3), 187-202.
- Baykul, Y. (2010). *Eğitimde ve psikolojide ölçme*. Pegem Akademi: Ankara.
- Bloom, B. S. (2012). *İnsan nitelikleri ve okulda öğrenme*. Çeviren: Durmuş Ali Özçelik, Pegem Akademi: Ankara.
- Büyüköztürk, Ş. (2014). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı* (20. baskı). Pegem Akademi: Ankara
- Can, R. (2016). Türk edebiyatı dersine katılıma yönelik tutum ölçeğinin geliştirilmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(2), 325-344.
- Comrey, A. L. and Lee, H. B. (1992). *A first course in factor analysis*. Psychology Press.
- Gay, L. R. and Airasian, P. (2000). *Educational research: Competencies for analysis and application*. Prentice Hall: New Jersey.
- George, D. and Mallery, P. (2016). *IBM SPSS Statistics 23 step by step: A simple guide and reference*. Routledge.
- Green, S. B., Salkind, N. J. And Akey, T. M. (2000). *Using SPSS for windows. Analyzing and understanding data*. Prentice Hall: New Jersey.
- Karakuş, İ. (2005). *Türkçe-türk dili ve edebiyat öğretimi*. Can Yayınları: Ankara.
- MEB (2018). *Ortaöğretim türk edebiyatı dersi 9, 10, 11, 12. sınıflar öğretim programı*. Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı: Ankara.
- Resmi Gazete (1973). *Milli eğitim temel kanunu*. 12 (14574), 2342.
- Saracaloğlu, A. S., Karasakaloğlu, N. and Gencel, İ. E. (2009). Türkçe/Türk dili ve edebiyatı öğretimine yönelik tutum ölçeğinin geliştirilmesi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(4), 470-479.
- Tezbaşaran, A. (1997). *Likert tipi ölçek geliştirme kılavuzu*. (2. baskı). Türk Psikologlar Derneği Yayını: Ankara.
- Veyis, F. (2015). Türk edebiyatı dersine yönelik tutum ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. 10/11 1609-1620.